

Dyslexie Protocol

Scheldemonnd College

Afspraken en aanbevelingen ten behoeve van dyslectische leerlingen

Definitie

Dyslexie wordt gedefinieerd als een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland, zie [Stichting Dyslexie Nederland](#))

Overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

Het primair en voortgezet onderwijs streven naar een doorgaande lijn voor 4- tot 18-jarigen. Voor leerlingen van wie in het primair onderwijs is komen vast te staan dat er sprake is van ernstige lees- en/of spellingproblemen en/of dyslexie, wordt een dossier samengesteld.

Het primair onderwijs draagt dit dossier over aan het Scheldemonnd College en voorziet het voortgezet onderwijs middels een mondelinge toelichting van onderbouwende gegevens.

Voordat de leerling de overstap maakt naar het Scheldemonnd College is voor alle partijen (primair onderwijs, Scheldemonnd College, ouders en leerling) bekend op welke wijze door het Scheldemonnd College maatregelen genomen kunnen worden.

Bij de overdracht van BO naar VO verkrijgt het Scheldemonnd College onderstaande documentatie:

- Onderwijskundig rapport met uitslagen van de gemaakte toetsen (AOBtoets, CITO-eindtoets, IEP enz..)
- Dyslexieverklaring met vermelding datum van afgifte.
- De bij de dyslexieverklaring behorende onderzoeksverslag.
- Een overzicht van de ontwikkeling en interventies in de spelling- en leesontwikkeling.
- Adviezen vanuit het primair onderwijs voor verdere begeleiding in het VO.

De ouders geven voor het verstrekken van de gegevens schriftelijke toestemming.

Reglement

Voor de leerlingen van het Scheldemond College gelden de volgende regels:

- Het Scheldemond College volgt de richtlijnen die in het 'protocol dyslexie voortgezet onderwijs' staan. Dit protocol is in opdracht van het ministerie van OCW ontwikkeld. Zie [masterplan protocol dyslexie VO](#).
- Alle leerlingen dienen alle toetsen te maken.
- Toetsen worden aangeboden met overzichtelijke lay-out en met een schreefloos lettertype zoals Arial met minimaal lettergrootte 12.
- Een leerling met dyslexie heeft recht op 20% meer tijd bij toetsen, tot 20% minder opgaven.
- Gebruik van extra hulpmiddelen zoals laptop en Kurzweil worden in overleg met de teamleider en ondersteuningscoördinator toegestaan.
- Vanaf de brugklas tot en met de eindexamenklas wordt een onderscheid gemaakt tussen toetsen spelling en overige toetsen.
- De overgang van de leerling mag nooit worden belemmerd door louter toetsen spelling.
- De leerling wordt bij voorleesbeurten naar behoefte in de gelegenheid gesteld de tekst voor te bereiden.
- Eindexamenkandidaten krijgen bij het CE en de SE's een half uur langer de tijd om hun examen te maken.

Regelingen voor dyslectische leerlingen

Faciliteitenpas

Elke met dyslexie gediagnosticeerde leerling krijgt een faciliteitenpas.

Op de pas staat welke faciliteiten de leerling kan inzetten.

Dit is afhankelijk van de conclusie na het dyslexieonderzoek en de behoefte van leerling.

Op de faciliteitenpas kan staan:

- Aangepaste beoordeling spelling
- Aantekeningen van docent of van medeleerling kopiëren
- Minder vragen bij toetsen of 20% extra tijd bij toetsen
- In overleg de mogelijkheid tot mondelinge overhoring
- Geen onvoorbereide leesbeurt
- Gebruik van ICT-hulpmiddelen zoals laptop, gebruik van Kurzweil.

Alleen Wielingen:

- Repetities maken in het ondersteuningslokaal

Kurzweil

Elke leerling met een dyslexieverklaring krijgt een persoonlijk Kurzweil account.

- Dit houdt in dat de leerling op de schoolcomputers, maar ook thuis en op de eigen laptop (gratis) Kurzweil kan gebruiken. Ook kunnen digitale leerboeken worden besteld om thuis te gebruiken.
- Om Kurzweil bij toetsen en examens te gebruiken moet een contract ondertekend worden. Hierdoor zijn de leerling en de ouders op de hoogte van de regels. Als de leerling bij (lees)toetsen en schoolexamens gebruik heeft gemaakt van Kurzweil, kan Kurzweil ook bij de centrale examens worden ingezet.

Afspraken gebruik Kurzweil bij toetsen

- De leerling is in het bezit van een eigen laptop (met usb-mogelijkheid) met Kurzweil-licentie en beheerst het programma. Het Scheldemond College is niet verantwoordelijk voor het aanleren van vaardigheden t.b.v. het Kurzweilprogramma.
- Direct bij opgave van de toets geeft de leerling bij de betreffende docent aan deze met Kurzweil te willen maken.
- Toetsen worden door de docent op een Kurzweil-usbstick (docent verkrijgt deze bij de receptie en levert deze einde schooljaar leeg in) in Word of PDF aangeleverd. De leerling maakt de toets op de eigen laptop in de klas. Het is verboden om de toetsen te kopiëren of op te slaan.
- De leerling schrijft in principe de antwoorden van de toets op het reguliere toetsblad. Bij gebruik van Kurzweil als tekstverwerker noteert de leerling de antwoorden in een leeg tekstdocument en slaat dit tekstdocument op de usb-stick (of anders met docent overeengekomen, bijv. via email of ELO) op en controleert samen met de docent of dit goed opgeslagen is.
- Toetsen en examens worden onder begeleiding van een docent gemaakt. De docent geeft toestemming (of wordt gevraagd) om te beginnen en om Kurzweil af te sluiten.
- De leerling is verplicht ervoor te zorgen dat het logboek geactiveerd is. Docenten kunnen tijdens de toets of na afloop vragen het logboek in te zien. Als blijkt dat het logboek niet geactiveerd is zal dit gezien worden als een toets met fraude.
- Een leerling mag geen gebruik maken van internet en woordenboekfuncties, ook niet via de functie 'online opzoeken' of via de vertaalmogelijkheden van Google, tenzij de docent dit anders aangeeft.
- Oneigenlijk gebruik van Kurzweil wordt gezien als fraude. De leerling mag in geval van fraude op het Scheldemond College niet langer gebruik maken van Kurzweil bij toetsen en schoolexamens.

Begeleiding

Sardijn: In de brugklas krijgt de leerling met een dyslexieverklaring een half lesuur per week begeleiding.

Alleen in incidentele gevallen, te bepalen door de ondersteuningscoördinator en/of de teamleider, kan de begeleiding op tijdelijke basis in een later leerjaar worden gegeven.

Wielingen: Gedurende de hele schoolperiode wordt, indien nodig, elke week begeleiding gegeven.

Taken van de dyslexie begeleider

- De dyslexie begeleider is op de hoogte van het dyslexieprotocol.
 - De dyslexie begeleider onderhoudt contact met de ouders, de mentoren, en eventueel de overige docenten over belemmeringen en vorderingen van de leerlingen met dyslexie.
 - De dyslexiebegeleider verzorgt de faciliteitenpas voor alle leerlingen met dyslexie.
 - De dyslexiebegeleider begeleidt (op Sardijn: brugklas-) leerlingen. Deze hulp is erop gericht de dyslectische leerling te informeren en te leren omgaan met dyslexie.
- De dyslexie begeleider:
- Bespreekt en leert vaardigheden aan om (leer-)problemen zoveel mogelijk zelf op te lossen / aan te pakken.
 - Stelt een handelingsplan op en plaatst die na evaluatie in het leerlingvolgsysteem.
 - Bespreekt of docenten de toegekende faciliteiten (en compenserende materialen) realiseren, zoals vastgesteld in het dyslexieprotocol.
 - Bespreekt of de leerling adequaat gebruikt maakt van de toegekende faciliteiten.
 - Bespreekt of er meer of andere faciliteiten ingezet kunnen worden, bijv. gebruik van Kurzweil.
 - Zoekt samen met de leerling naar oplossingen bij sociaal-emotionele of acceptatieproblemen, die samenhangen met de dyslexie.
 - Functioneert als vertrouwenspersoon m.b.t. dyslexie, waarborgt geheimhouding, maar houdt wel goed de grenzen van z'n taak in de gaten.
- De dyslexiebegeleider helpt, indien mogelijk, een leerling als er eenvoudig op te lossen, dyslexie gerelateerde, vragen zijn.
 - De dyslexiebegeleider houdt zich op de hoogte van (ICT) hulpmiddelen en adviseert indien nodig bij de het gebruik ervan.
 - De dyslexiebegeleider neemt de Dyslexie Screening Test af bij leerlingen waarbij er mogelijk sprake is van dyslexie en adviseert indien nodig een onderzoek te laten verrichten door een externe dyslexie onderzoeker.
 - De dyslexiebegeleider onderhoudt contact met de externe dyslexieonderzoekers en verzorgt de informatie vanuit school voor het onderzoek.

Aangepaste beoordeling toetsen en spelling toetsen

Bij reguliere toetsen tellen spellingfouten van leerlingen met dyslexie aangepast mee. Alleen als de toets of een onderdeel van een toets specifiek de spelling toetst, wordt de spelling meegewogen voor het cijfer.

Voor het vak Nederlands is de afspraak dat bij toetsen spelfouten aangestreept worden en, indien opgenomen in het correctievoorschrift, meetellen bij de beoordeling, als er sprake is van een toets 'schrijfvaardigheid'.

Het is aan de individuele docent te beslissen hoe de toetsen worden becijferd, met in achtneming van het protocol. De docent doet dit naar eer en geweten.

Indien partijen ondanks bovenstaande oneens zijn over interpretatie van afspraken, kan door betrokkenen advies worden gevraagd aan de teamleider.

Met betrekking tot overgang

Indien doublure of afstroom dreigt op basis van cijfers voor spelling en/of woordjes-toetsen, en het docententeam van mening is dat de leerling deze schoolloopbaan met een diploma zal kunnen afsluiten, wijzigt de verantwoordelijke docent het eindcijfer na overleg met collega's tijdens de rapportbespreking.

Op het rapport wordt vermeld dat in verband met de dyslexie een aangepaste beoordeling heeft plaats gevonden.

Signalering

Bij een vermoeden van dyslexie bij een leerling, kan de Dyslexie Screening Test (DST) worden afgenomen door de dyslexie begeleider. Naar aanleiding van de resultaten van deze test, kunnen de ouders worden doorverwezen naar externe onderzoeksbureaus voor een dyslexieonderzoek op kosten van de ouders.

Als de leerling wordt doorverwezen voor een dyslexieonderzoek omdat er zeer waarschijnlijk sprake is van dyslexie, en de leerling op de wachtlijst staat voor onderzoek, krijgt de leerling een tijdelijke faciliteitenpas.

Schoolexamen

Het protocol geldt als regel en uitgangspunt ook voor het schoolexamen zoals dat in het Programma van Toetsing en Afsluiting staat weergegeven.

Examenbesluit artikel 55 'Afwijking wijze van examineren' zie:

[Artikel 55 Eindexamenbesluit VO](#)

Ontheffing en aanpassing van onderwijs

In principe wordt in de onderbouw geen ontheffing verleend behalve in zeer specifieke gevallen zoals bij ernstige psychische problematiek of lijdensdruk.

Zie voor meer informatie de bijlage op bladzijde 7.

Resterende vragen

Voor vragen kunt u contact opnemen met de ondersteuningscoördinator: Wielingen vmbo/mavo: S. Pieters (s.pieters@mondia.nl)

Sardijn havo en vwo: C. Dupont (c.dupont@mondia.nl)

Bijlage:

Ontheffingsregeling

Ontheffing voor Frans én Duits is in principe niet mogelijk voor leerlingen met dyslexie. De school kan in de eerste leerjaren in uitzonderlijke gevallen zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Het Scheldemond College eist, naast het kunnen overleggen van een door een erkende instantie of persoon gediagnosticeerd document als bewijs voor de stoornis(sen), tevens een verklaring waarin expliciet staat vermeld dat het ondanks extra inspanningen voor de leerling onmogelijk is tot voldoende resultaat voor Duits of Frans te komen.

Het ondersteuningsteam zal uiteindelijk aan het bevoegd gezag een advies geven aan de hand van:

- Een schriftelijk verzoek met motivering van de ouders
- De diagnose van de stoornis en de verklaring zoals hierboven omschreven
- De bevindingen van de betreffende taaldocent(en)

Het besluit van het bevoegd gezag is bindend.

Zie verder voor de verschillende schoolsoorten en leerjaren het desbetreffende Inrichtingsbesluit WVO hieronder.

Onderbouw

Vmbo in de eerste twee leerjaren ([Artikel 22 Inrichtingsbesluit WVO](#))

Behalve voor leerlingen die naar de verwachting van het bevoegd gezag doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg, is in het vmbo in de eerste twee leerjaren Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht.

Ontheffing voor Duits is niet mogelijk voor dyslectische leerlingen.

Wel kan de school in de eerste twee leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Alleen in een aantal specifieke gevallen - en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie - zijn er wel mogelijkheden om ontheffing te krijgen voor Duits. Dit geldt voor Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd, en daarbij geen of te weinig onderwijs in Duits hebben gekregen.

Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen van de tweede moderne vreemde taal wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor vbo of mavo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

Havo en vwo in de eerste drie leerjaren ([Artikel 21 Inrichtingsbesluit WVO](#))

Onderwijs kerndoelen

Het bevoegd gezag van de school kan, conform artikel 11d van de Wet op het voortgezet onderwijs, na overleg met de ouders een leerling ontheffing verlenen voor onderdelen van het onderwijsprogramma, bedoeld in artikel 11c, eerste lid, onderdeel a van de Wet op het voortgezet onderwijs. Het bevoegd gezag bepaalt bij de ontheffing welk onderwijs voor de leerling in de plaats komt voor de onderdelen waarvoor ontheffing is verleend.

Moderne vreemde talen

Conform het inrichtingsbesluit W.V.O., artikel 11, 12 en 13 verzorgt de school onderwijs in Franse taal en Duitse taal in de eerste drie leerjaren van het havo en het vwo. In de eerste drie leerjaren van een gymnasium wordt tevens onderwijs verzorgd in Latijnse taal en cultuur en Griekse taal en cultuur.

Het bevoegd gezag van de school kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal dan wel in beide talen, indien de leerling

- a. voor de eerste maal tot een school voor havo of een school voor vwo is toegelaten,
- b. is geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste,
- c. voordien buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs heeft gevolgd, en
- d. daarbij geen of te weinig onderwijs in de desbetreffende taal of talen heeft gevolgd.

Er kan in principe geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de Franse taal en de Duitse taal, omdat er geen kerndoelen zijn geformuleerd voor deze moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling, conform de Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 11a.

Procedure

Voor hierboven beschreven afwijkingen van het door de school aangeboden onderwijsprogramma kunnen leerlingen in aanmerking komen die naar het oordeel van het bevoegd gezag van de school niet in staat zijn al het onderwijs dat wordt verzorgd op basis van de kerndoelen te volgen. Hiervoor is een procedure vastgesteld, conform artikel 19 van het inrichtingsbesluit W.V.O.

- Er is een commissie ingesteld door het bevoegd gezag die adviseert ten aanzien van welke leerlingen artikel 11d, tweede lid, van de wet op het voortgezet onderwijs toepassing kan vinden. De commissie bestaat uit de mentor, een teamleider en de ondersteuningscoördinator van de leerling. In haar advies doet de commissie aan het bevoegd gezag voorstellen ten aanzien van de aard van de in het tweede lid bedoelde afwijkingen. Daarbij geeft zij aan waarop deze voorstellen zijn gegrond.
- De commissie betreft in elk geval bij haar oordeelsvorming:
 - a) in voorkomende gevallen een onderwijskundig rapport en de resultaten van de afgenomen toetsen;
 - b) indien de omstandigheid op grond waarvan afwijking wordt voorgesteld daartoe aanleiding geeft, de van een deskundige verkregen verklaring;
 - c) de zienswijze van de ouders, voogden of verzorgers van de leerlingen, welke zienswijze blijkt uit een schriftelijke verklaring;

- d) de zienswijze van de leraar of leraren, belast met het betrokken onderwijs, welke zienswijze blijkt uit een schriftelijke verklaring.
- Het advies wordt schriftelijk uitgebracht aan het bevoegd gezag. Indien het bevoegd gezag voornemens is af te wijken van het advies van de commissie, overlegt het over dit voornemen met de commissie. De beslissing van het bevoegd gezag is met redenen omkleed. Het bevoegd gezag zendt een afschrift van zijn beslissing, vergezeld van het advies van de commissie en de daarbij gevoegde verklaringen, bedoeld in het vierde lid, aan de ouders, voogden of verzorgers van de betrokken leerlingen, aan de betrokken leraar of leraren en aan de inspectie.

Bovenbouw

Bovenbouw vmbo/ mavo ([Artikel 26n Inrichtingsbesluit WVO](#))

In de bovenbouw van het vmbo zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is; het probleem kan meestal worden omzeild door een vak eenvoudigweg niet te kiezen.

De ontheffingsmogelijkheden concentreren zich daarom op de sector economie. Alleen leerlingen die in de eerste twee leerjaren ontheffing hebben gehad voor Duits kunnen in die sector ontheffing krijgen voor Duits en in plaats daarvan kiezen voor geschiedenis of aardrijkskunde. Deze bepaling geldt ook voor leerlingen die onderwijs gaan volgen in de basisberoepsgerichte leerweg, en die in het schooljaar daarvoor LWOO volgden.

De leerling in de basisberoepsgerichte leerweg, die in de onderbouw geen Duits heeft gehad omdat hij naar verwachting deze leerweg ging volgen, volgt in de sector economie van de basisberoepsgerichte leerweg in plaats hiervan in de bovenbouw geschiedenis of aardrijkskunde.

Bovenbouw havo ([Artikel 26e Inrichtingsbesluit WVO](#))

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havoleerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

Bovenbouw vwo ([Artikel 26e Inrichtingsbesluit WVO](#))

De school kan een leerling met inachtneming van art 26e van het Inrichtingsbesluit W.V.O. ontheffing verlenen van het volgen van een tweede moderne vreemde taal in het gemeenschappelijk deel van het vwo, indien aan elk van de volgende voorwaarden voldaan is:

- A. de leerling beschikt over een geldige dyslexie-verklaring
- B. uit de schoolcarrière in de onderbouw blijken structurele deficiënties bij de moderne vreemde talen (bewijs vormen de studieresultaten en andere resultaten van het programma van toetsing)
- C. de leerling heeft gekozen voor het volgen van een natuurprofiel

De directeur onderwijs neemt een besluit tot het verlenen van ontheffing na inwinnen van het advies van de rapportvergadering van klas 3. Deze vergadering kan de directeur onderwijs een advies tot ontheffing geven wanneer zij van mening is dat het volgen van de tweede moderne vreemde taal naar verwachting diplomering verhindert. Het verzoek tot ontheffing moet altijd voorafgaand door de rechtsvertegenwoordiger van de leerling of, bij meerderjarigheid, de leerling zelf worden gedaan. Indien een leerling van een andere school een ontheffing heeft gekregen en op Scheldemond instroomt, neemt Scheldemond de ontheffing over. De ontheffing wordt alleen voor de start van de Tweede Fase verleend en kan niet opgeheven worden gedurende de opleiding. Een leerling met ontheffing is verplicht een ander vak met tenminste dezelfde studielast te volgen.

Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

De school kan een leerling met inachtneming van art 26e van het Inrichtingsbesluit W.V.O. ontheffing verlenen van het volgen van een tweede moderne vreemde taal in het gemeenschappelijk deel van het vwo, indien een leerling met een havo diploma instroomt op het vwo zonder op het havo Frans of Duits in het profiel gevolgd te hebben. In zo'n situatie kan een ontheffingsaanvraag ingediend worden bij de directeur Onderwijs. Dit verzoek tot ontheffing moet altijd voorafgaand door de rechtsvertegenwoordiger van de leerling, of bij meerderjarigheid, de leerling zelf worden gedaan.